

роботі комплексного підходу, в межах якого були застосовані зіставний метод, описовий метод, метод компонентного аналізу, концептуальний аналіз, метод трансформаційного аналізу.

Разом з тим робота такого масштабу, звичайно, не може не містити дискусійних поглядів і не викликати певних запитань. Відразу ж зауважимо, що відповіді на більшість наших сумнівів ми одержали під час спілкування з автором. Але ось, наприклад, питання щодо одиниць зіставлення. У монографії зазначено, що одиницями конфронтації можуть бути пари перцептивних конструкцій (аргументних схем), сентенційних (ситуативних) виразів із вершинним дієсловом, які належить до певного тематичного класу або тематичної групи перцептивної лексики, імен учасників перцептивної ситуації. Чи означає це, що зіставлення було проведено виключно в межах зазначених пар і не передбачає міжмовних рангових зсувів — установлення відповідностей на рівні різних мовних вимірів?

У тлумаченні змісту усталених порівнянь О. В. Деменчук спирається на відповідні словники кожної з досліджуваних мов. При адекватному змісті перцептивної лексики у зіставляваних мовах автори словників можуть, однак, як відомо, звернути увагу на якийсь нюанс, унести якесь суб'єктивне уточнення, що нерідко провокує на висновок про розбіжність змісту перцептивної лексики у зіставляваних мовах. Тому хотілося б побажати авторові більше довіряти власній мовній інтуїції і використовувати більше прикладів, сконструйованих самим автором.

Попри це, відзначаємо, що монографія є оригінальною та завершеною працею, в якій отримано нові наукові дані, які в сукупності розв'язують важливу наукову проблему. В рецензованій праці розв'язано низку проблем, важливих для зіставного мовознавства, а також для теорії лінгвістичної семантики. В опорі на представлену працю відкривається перспектива для досліджень лексики інших тематичних класів.

*Наталія Іваницька
(Вінниця)*

**Рецензія на монографію О.В. Деменчука
«Лінгвістика чуттєвого сприйняття: динамічні моделі в семантиці перцептивної лексики української, польської та англійської мов». - Рівне, 2014. — 384 с.**

Рецензована монографія присвячена дослідженню динамічних семантичних моделей перцептивної лексики української, польської та англійської мов. Монографія ставить за мету описати динамічні моделі значення перцептивної лексики як семантичного класу слів, що позначають різні аспекти перцептивно-інформаційного стану людини, та встановити подібності і відмінності в кодуванні й способах розподілу інформації про перцептивно-інформаційний стан людини в семантиці перцептивів трьох індоєвропейських мов — близько- і віддаленоспоріднених (української, польської та англійської).

В аспекті міжмовних зіставлень такі дослідження, на думку автора, покликані не лише розкрити характерні особливості в способах кодування та розподілу інформації про перцептивно-інформаційний стан людини в семантиці перцептивної лексики зіставляваних мов, а й виявити структури репрезентації знань, що відображають особливості національно-мовної картини світу, специфіку етнічного менталітету, універсальні та унікальні характеристики предметно-пізнавальної діяльності представників різних мовних спільнот.

У перспективі досягнення поставленої мети автор здійснив ґрунтовний аналіз гносеологічних передумов перцептивної номінації. Природа перцептивності (чуттєвого сприйняття) досліджується в межах підходу, що ґрунтується на засадах положень філософії інтервальності: будь-який об'єкт природного або соціокультурного буття сприймається суб'єктом у контексті конкретної пізнавальної ситуації. Реалізація теоретико-емпіричного принципу на ґрунті філософії інтервальності породжує низку проблемних питань щодо співвідношення таких констант людської когніції, як сенсорно-перцептивна здатність, мислення та мова. Ці обставини й визначають безсумнівну актуальність рецензованої праці.

Методологічну основу дослідження становлять концепції: 1) зіставного підходу, який має

на меті ідею встановлення відповідностей (подібностей та відмінностей) семантичних явищ і процесів у близько- й віддаленоспоріднених мовах; 2) комбінаторного підходу, який, наголошуючи на варіативності компонентів значення слова, визнає існування різних точок зору (альтернатив) у тлумаченні слова; 3) ситуативного підходу, який обстоює ідею моделювання мовного значення в аспекті узгодження словникової та граматичної інформації; 4) топологічного підходу, який описує значення слова у форматі певної метасхеми; 5) конструкційного підходу, який визнає семантичним центром мовної одиниці конструкцію, комплекс, упорядкований у форматі пропозиції.

Рецензована праця має важливу теоретичну цінність. Вона робить вагомий внесок у граматику та лексикологію германських і слов'янських мов. Серйозне теоретичне значення складає ця робота і для порівняльно-історичних досліджень, що дозволяє глибше проникнути в характер і особливості мовної інтеріоризації дійсності представниками різних лінгвокультурних спільнот.

Практичне значення дослідження полягає в можливості застосування його результатів у практиці контрастивних, лінгвокогнітивних і лінгвокультурологічних досліджень, у лекційних курсах із загального та зіставного мовознавства, лексикології, а також у спецкурсах з лексикографії, етнолінгвістики та міжмовної комунікації. Не можна не згадати й про таку прикладну можливість, як перекладознавство, де результати дослідження виглядатимуть особливо вагомо.

Ключовою складовою роботи є осмислення такої метамовної проблеми, як моделювання. У перспективі побудови динамічної моделі значення перцептивної лексики (на матеріалі української, польської та англійської мов) автор представляє ґрунтовний огляд динамічних моделей семантичного опису лексики, виокремлюючи чотири типи моделей значення, які відображають динамічні семантичні аспекти лексики: дискретно-комбінаторний, інтегрально-ситуативний, топологічно-схематичний та комплексно-конструкційний.

До пріоритетів монографії відносимо представлену автором розробку концепції загального перцептивного семіозису, який виявляє особливості кодування і способи розподілу інформації про перцептивно-інформаційний стан людини в семантиці перцептивної лексики близько- та віддаленоспоріднених мов. Перцептивна лексика вперше розглядається як семантичний клас слів, що позначають перцептивно-інформаційний стан людини в комплексі її сенсорно-перцептивних, диференційних, ідентифікаційних, асоціативних та оцінних стратегій. Передбачається, що семантика перцептивної лексики кодує інформацію про перцептивно-інформаційний стан людини в аспекті трьох ієрархічно впорядкованих семантичних мовних вимірів: реляційного, сентенційного та репрезентативного. Реляційний вимір характеризує перцептивну ситуацію як потенційний (не пов'язаний із конкретним дієсловом) стан справ, у якому характеристики (функції) учасників визначені семантикою заданих граматичною конструкцією синтаксичних відношень. Сентенційний вимір характеризує перцептивну ситуацію в аспекті семантики вершинного дієслова певного тематичного класу. Основним призначенням сентенційного виміру є відображення способу осмислення перцептивного учасника. Репрезентативний вимір характеризує перцептивну ситуацію в аспекті семантичної характеристики імені учасника. Основна функція виміру зводиться до відтворення інформації про пізнавальну цінність перцептивного учасника.

Заслугове на схвалення порушене питання щодо параметрів міжмовного зіставлення семантики перцептивної лексики. Такі параметри кваліфікуються не лише як показники обсягу семантичної конфігурації окремого перцептива, а й як багатовимірні осі, що регламентують семантичну сумірність мов різної структури у зіставному аспекті. Параметри виокремлюються на підставі приписаної учаснику перцептивної ситуації когнітивної (гносеологічної) та / або комунікативної (поведінкової) характеристики. Задаючи певну характеристику учасника перцептивної ситуації, параметри розкривають: характер кодування ядерних актантів; особливості процедури актантної деривації та декореляції семантичних ролей; специфіку пониження/підвищення комунікативного рангу учасника, ідентифікуючи ступінь його прагматичної значущості (виділення) у висловленні; категоріальну природу партиципанта за критерієм граматичного, лексичного та концептуального таксону; денотативний статус актанта; позиційну характеристику учасника стосовно іншого учасника ситуації. Застосування цих

параметрів дало можливість з'ясувати альтернативні способи розподілу інформації про перцептивно-інформаційний стан людини в семантиці перцептивної лексики української, польської та англійської мов.

Позатим, робота такого масштабу, звичайно, не може не викликати певних запитань. Як співвідносяться виокремлені параметри з представленими в роботі реляційним (граматичним), сентенційним (словниковим) і репрезентативним (концептуальним) мовними вимірами? Одні й ті ж параметри приписані кожному виміру чи кожний вимір використовує свої параметри? Як у такому випадку розподіляється інформація про перцептивно-інформаційний стан людини в семантиці перцептивної лексики зіставляваних мов?

Попри висловлені зауваження, відзначаємо, що монографія «Лінгвістика чуттєвого сприйняття: динамічні моделі в семантиці перцептивної лексики української, польської та англійської мов»— це науково виважене, переконливо аргументоване, підкріплене фактичним матеріалом дослідження, виконане на високому теоретичному рівні, що засвідчує належну фахову підготовку автора, його дослідницькі здібності та наукову компетентність. Ця праця, безсумнівно, збагатить і поглибить теорію когнітивної лінгвістики, теорію лінгвістичної семантики і теорію валентностей.